

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
ЮНАК НАД ЮНАЦИ

chitanka.info

Имало един много богат човек. Всичко си имал той: овце, кози, крави, волове — на стада, а коне — цяло хергеле. Само чедо си нямал. И мъжът, и жена му били много праведни хора: наглеждали болни, помагали на бедни, задомявали моми сирачета, прибирали пътници у дома си — изхранвали ги, постилали им да преспят, нагощавали ги, давали им хляб за по пътя. Ден не минавал да си нямат гостенин въкъщи; ту някой сиромаш, ту вдовица, ту сираче, ту закъснял друмник. Не им бил сладък ни обядът, ни вечерята без гост.

Един ден се случило, та нямали гостенин за обяд. Много им било тежко, че няма кого да нагостят. След обяда домакинят станал, та отишъл на големия друм, що минавал малко настрана от къщата им, да види няма ли да мине някой пътник, та да го покани у дома си на вечеря. Мъка го налегнала, като видял, че се вече стъмва, а никой не минава по друма. Тръгнал да си върви, когато издалек се задал пътник, белобрад старец с тояга в ръка. Мъжът се спрял на пътя да го почака. Старецът наближил и го поздравил:

— Добър ден, синко.

— Добър ден, дядо — отвърнал човекът.

Старецът понечил да си замине по пътя, но онзи го спрял и му казал:

— Виждам те, че си уморен от пътя, дядо. Не щеш ли да дойдеш у нас на гости — да си починеш, да поужеяме заедно и да преспим, та утре да продължиш? Всеки ден ние си имаме гостенин, но днес никой не ни дойде, та булката ми ще ти се израдва като на баща, щом те види, че идеш.

— Добре — казал старецът, — като ме каниш да дойда.

И тръгнал подир домакина. Отишли у тях. Жената се наистина много зарадвала, че и тоя ден им дошъл гост, разшътала се и сготвила най-вкусна вечеря, та сложила да ядат. Седнали тримата на трапезата, навечеряли се и почнали да си приказват. Тогава стопанинът зинал, та се оплакал на стареца, че всичко си имали, но само от едно били лишени: нямали си чедо.

— Ето че и аз, па и жена ми сме вече на години, почваме да застаряваме, а си нямаме рожба — да ѝ се радваме на старини.

— Недейте тъгува — утешил ги старецът, — и това ще стане.

На заранта пътникът станал да си върви, а домакинят му напълнил торбата с хляб и тръгнал да го изпрати, както е редно.

Стигнали до пътя и на раздяла старецът казал:

— Дойде ми на ум, синко, за онова, що приказвахме снощи.

И като бръкнал в пазвата си, извадил две ябълки, подал ги на човека и му рекъл:

— Вземи тия ябълки. Едната ще разрежеш на две и ще я изядете с жена си. До година ще ви се роди момче. То ще има на челото си звезда и ще стане най-силният човек на света. Юнак над всички юнаци ще бъде.

После извадил изпод дрехата си една сабя, дал я на домакина и му казал:

— Тази сабя ще пазиш за сина си. Когато стане на двадесет години, ще му я дадеш, но ще му кажеш, че ако чужда ръка я извади из ножницата — той ще умре от това. А другата ябълка ще разсечеш на дванадесет резена. В твоето хергеле има дванадесет щири кобили: те не са се ожребвали досега ни веднъж. На всяка от тях ще дадеш по един къс от ябълката и те ще зажребят. Когато се ожребят, ще прегледаш жребчетата, кое от тях има на челото си рог: него ще оставиш, а другите единадесет ще избиеш, за да бозае живота от всички дванадесет кобили. Тоя кон ще бъде кон за сина ти: и той ще стане най-силен от всички коне на света. Хайде сега — сбогом, синко!

Тъй рекъл старецът на домакина и — преди оня да му отговори — изчезнал, сякаш потънал подземи. Залисан от това чудо, мъжът се обръщал насам-натам — да види къде се е изгубил старецът, но не можал вече да го види. Отишъл си той вкъщи и направил, каквото му бил поръчал пътникът.

Всичко станало, както било предречено. След година мъжът и жената си имали момче; детето се родило пъргаво и буйно, белязано: на челото му имало звезда. Ожребили се и дванадесетте кобили: едно от жребчетата имало рогче на челото си. Стопанинът поръчал да убият единадесетте, за да може останалото жребче да суче от всички кобили, та да се охрани; то бозаело от всички, но пак му било малко. Когато момчето станало на петнадесет-шестнадесет години, то било вече толкова силно и сръчно, че ходело из горите по лов и дето види сърна, елен или друго животно, веднага го хващало живо и го занасяло у дома си. А когато навършило двадесет години, казало на баща си:

— Татко, мълва се носи, че в някакъв град имало юнак, който можел да чупи с ръце конска плоча, а две — да свива. Искам да вървя

да видя какъв е този юнак.

— Добре — казал баща му. — Щом искаш да ходиш по чужди места и градове, влез между нашето хергеле, та си избери най-добрия кон — и върви, където ти е воля.

Момъкът отишъл при конете и почнал да си избира кон. Слугите му казали кои са най-добри коне. Той хванал един за опашката, завъртял го около себе си и го хвърлил. Хванал втори, хванал трети — все му се видели слаби: нямало ни един дотолкова силен, че да не може да го помръдне.

— Няма ли други по-добри коне? — запитал той ратаите.

— Няма — рекли му те. — Има още един, запасал се е хей там, в шумата, но той е много стар и не е хубав. Па е и белязан: има рог на челото си; не е за яздене.

— Я ме отведете при него да го видя! — рекъл им той.

Ратаите го отвели и му посочили коня. Момъкът го уловил за опашката и се насиллил да го завърти, но не можал да го мръдне от мястото му.

— Ето кон за мене — рекъл той, па го хванал за гривата, яхнал му се и си отишъл дома.

Като видял бащата сина си, че язди белязания кон, сетил се веднага за сабята и за онова, що му бил казал преди двадесет години старецът. Той разказал тогава всичко на момъка, отишъл в стаята, дето бил скрил сабята, взел я и му я донесъл. Тя светела като нова. Като я видял, момъкът подскочил от радост, че си намерил такова добро оръжие. Той се натъкмил, запасал сабята и подкарал коня си към оня град, където се разказвало, че живее юнакът, който чупел конска плоча. Стигнал там и намерил прехваления юнак.

— Ти ли си, юначе, онзи, за когото казват, че чупел конска плоча?

— Аз съм. Една чупя, а две прегъвам.

— Я покажи да видя!

И юнакът взел една конска плоча, напънал се и я счупил. После взел две, стиснал ги с ръце, опрял ги на коляното си и ги превил.

— Това не е юнащина — рекъл момъкът. — Аз мога три да счупя...

— Ако счупиш не три, а две — казал му юнакът, — аз ще оставя тоя град и ще вървя някъде да паса говеда.

Момъкът взел три плочи, извил ги с голяма сила и ги счупил. Юнакът се засрамил и наистина избягал от града. А момъкът станал и тръгнал да ходи по градове и царцини — да търси други юнаци, с които да си мери силата.

Чул той за някакъв юнак в една планина. Хората разправяли, че който отиде там, не се връщал жив. Тръгнал момъкът да дири планината. Питал тук, питал там, разбрал най-сетне къде е. Запътил се право за там. Когато се изкачил на самия връх на планината, съзрял наблизко една бяла кула сред хубава градина. „Там трябва да живее прочутият юнак“ — помислил си той и препуснал коня си към кулата. Но тъкмо наближил, току изприпкал пред него откъм кулата един страшен арапин с гола сабя, яхнал на черен кон, силен и запенен.

Арапинът викнал с толкова гръмлив глас, че се потресла гората:

— Кой си ти, незнаен юначе? Накъде си тръгнал така? Мигар не знаеш, на чий синор се намираш?

Колкото и страшно да ревял арапинът, на момъка не мигнало окото от тоя вик. Той изтеглил сабята и се спуснал върху него. Когато се приближил, арапинът видял, че юнакът има на челото си звезда, а конят му е с рог; той познал, че с него се бие най-силният на земята, и тутакси скочил от коня, паднал ничком наземи и почнал да се моли на юнака да го прости. Момъкът си скрил сабята, слязъл също от коня и рекъл на арапина:

— Хайде стани, стани! От що се изплаши толкова? Такъв ли си прехвален юнак, от когото треперят всички наоколо!

Тогава арапинът станал, но не бил вече черен, а бял човек, много гиздав на лице. Той се поклонил на юнака и му рекъл:

— Господарю, аз съм дух и затова имам тая сила, но ти — както се вижда по звездата на челото ти — трябва да си по-силен от всички духове, а конят ти — както го гледам с рог — ще да е най-силен от всички коне, па и не само от конете, а и от всички животни. Няма на тоя свят сила — равна на твоята. Отсега ме смятай за свой роб.

Като рекъл това, духът повел юнака към кулата. Там яли и пили три дни и три ноци — и оттогава се сбратимили. Духът рекъл на своя побратим:

— Някой ден аз може да ти дотрябвам, защото имам изкуство, каквото друг няма. Ако легна наземи и се вслушам, мога да чуя що

става чак накрай света: бой ли се води, дете ли плаче, пчела ли бръмчи — всичко чувам по земята.

Когато юнакът тръгнал да си върви, попитал духа не знае ли някъде друг юнак, с когото да си премери силите.

— Има — рекъл духът — още двама юнаци над юнаците, все мои побратими; те живеят на две планини. От тях по юнаци няма; но и те не могат се бори с тебе: ще ги надвиеш.

И той му казал къде са планините, на които ще дири двамата юнаци. Сетне го изпроводил до върха на планината и му рекъл на прощаване:

— Може всичко да се случи, побратиме. Човек на човека потрябва. Затова кажи ми как да те зная, че си жив и здрав, та ако ти се случи някоя беда или изпаднеш в тежка мъка — да ти се притека на помощ.

Юнакът извадил късче книга, пуснал си малко кръв от пръста, написал нещо с кръвта и дал книжката на побратима си, па му казал:

— Пази тая книга и я поглеждай всяка заран. Додето писмото си стои червено, знай, че съм здрав и вън от опасност. Но почне ли да позеленява, сигурно съм болен или в голяма беда. А позеленее ли съвсем, знай, че съм умрял.

След това двамата побратими се целунали и се простили. Юнакът се качил на коня си и препуснал надолу, низ планината, а духът се върнал в кулата. Момъкът минал тая планина, минал и други три, по-високи, докато стигнал до четвъртата, най-висока от всички. Там живеел втори дух, по-силен от първия, но и него юнакът надвил, оня му се поклонил и се сбратимили. Той пък имал друго изкуство: додето мигне човек с око, можел да се спусне на хиляди метра дълбоко в земята и пак да излезе. И с тоя дух юнакът ял и пил, а на прощаване и нему дал една книжка, написана с кръв — да знае по нея кога е здрав и жив и кога го заплашва беда. Вторият побратим казал на юнака на коя планина ще намери третия дух и юнакът се запътил за там.

Той възлязъл през други три планини, още по-високи, на четвърта, най-висока от всички. Навръх планината се виждало езеро, голямо колкото едно море. Духът се навеждал, всмуквал в устата си цялото море до капка и после пак го изливал из устата си. Това било за него играчка. И тоя дух познал юнака и му се поклонил. И с него се

спобратимили, яли и пили, а на прощаване юнакът дал и нему една книжка, написана с кръв, както и на първите двама.

Тръгнал пак юнакът да обхожда земята и да търси юнаци, с които да си мери силата. Стигнал до едно дълго и широко поле, на което се не виждал краят. Тук-там то било засадено с овошки, а надалек сред полето се виждала една голяма къща, хубава като царски дворец, цяла покрита със злато. Тръгнал право към нея. Когато малко понаближил, видял край къщата езеро, три пъти по-голямо от онова, което всмуквал в устата си неговият побратим от най-високата планина. Юнакът си помислил, че на това хубаво място и в тая толкова богата къща сигурно живее някой цар, но се много почудил, че не вижда никакъв човек наоколо да се мярка; нямало ни войска, ни стражи — да пазят двореца. Стигнал той до самата стена на двореца, пред една висока желязна врата, но пак не съзрял човек. Вратата била заключена. Момъкът почнал да чука — да му отворят — и все поглеждал дали няма да види някого по двора, но и там се не мяркал жив човек. Той почнал да тропа още по-силно и чак тогава съзрял, че по мраморните стълби на двореца слиза една млада жена, много хубава, лична като царица, облечена цяла в коприна, сърма и злато. На ръцете ѝ блестели гривни и пръстени, на ушите — обици, на шията — огърлица — все с едри и отбрани скъпоценни камъни, които светели като пламък. Жената дошла до вратата и я отворила. Като видяла, че пред нея стои на кон млад и гиздав юнак, сълзи ѝ покапали от очите и тя нажалено свела очи към земята.

Юнакът я запитал:

— Защо плачеш, честита царице? Каква мъка ти къса сърцето?

А тя рекла:

— Ох, незнайни юначе, не съм царица аз, ами съм жена на един свиреп и лют арапин, по-силен от всички юнаци. Баща ми е цар на една земя недалек оттука. Аз бях сгодена за един млад юнак — като тебе хубав, но когато годеникът ми беше пратил сватове да ме вземат, отде се вести тоя проклет арапин: като вихрушка долетя с коня си, грабна ме изсред сватозете и ме донесе тук. По цял ден ме държи затворена и никъде ме не пуска. Той е голям юнак: и хиляди да му излязат насреща, ще ги погуби. Та аз вече за себе си не жалия; привикнах на тоя черен и тъмен живот, но ми е жал за тебе: такъв ли ти е бил късметът — млад и зелен да загинеш! Арапинът сигурно те е

видял още отдал ек, че идеш насам, и след малко ще дойде да те убие. Моля ти се, бягай по-скоро оттук — да не видя как ще падне тавата ти пред моите очи. Моля ти се, бягай, защото — ето го, че иде проклетникът! Виждаш ли хей там праха, що се дига като гъста мъгла: тоя прах се дига от неговото силно препускане!

— Не бой се, царкиньо! — утешил я юнакът. — Аз съм дочаквал много по-силни юнаци от него.

Арапинът бил в полето по лов и наистина бил съзрял отдалек юнака: видял го, че говори с жена му на вратата. Той побеснял от яд и препуснал толкова силно, че цели облаци прах се дигнали на пътя. От устата му излизала пяна от гняв, а от очите му изскачали искри от буйност. Юнакът обърнал коня си към него, изтеглил сабята и полетял — да го посрещне. Арапинът също изтеглил своята сабя и се хвърлил върху юнака с такава ярост, че царкинята се уплашила, побегнала от вратата и отишла чак на чардаците — да гледа оттам. Юнакът с един замах отсякъл главата на арапина и му строшил сабята, а подплашеният кон отмъкнал надалек трупа на арапина. Като видяла това, жената радостно се спуснала по стълбите и се затекла до железната врата, отворила я и причакала юнака. Той влязъл в двореца на арапина, оженил се за жена му и оттогава заживели двамата щастливо. Юнакът се отказал вече да ходи по света и да търси други юнаци.

Скоро славата на момъка и на неговото нечуто юначество се разнесла навсякъде по околните царщини. За подвига на юнака, който убил страшния арапин, се научил и бащата на царкинята. Научил се и първият ѝ годеник, от когото я бил отнел арапинът. Той отишъл при царя и му казал, че ако не отнеме дъщеря си от юнака и му я не даде за жена, той ще му отвори война и ще му разсипе царството; ако му я даде — ще му напълни съкровищата със злато. Царят се чудел що да прави. От весел живот и от угощения на разни царе и царедворци той си бил съвсем изпразнил съкровищата: ако онзи му отвори война, отде ще вземе царят пари — да въоръжи войската си? Ако ли пък реши да отнеме дъщеря си от белия юнак, как да стори това? Той събрал царедворците си — да обмисли заедно с тях що да правят. Царедворците рекли:

— Как така, царю честити? Кой ще се наеме да отиде при юнака да се бие с него и да отнеме жена му? Когато срещу юнака не можаха с

хиляди души да излязат, кой ще си прежали живота — да излезе срещу този, който е убил самия арапин и му е взел жената?

Дълго мислили що да сторят и най-сетне решили да погубят юнака с хитрина. Наела се сестрата на царкинята да отиде у сестрини си на гости и да убие юнака. Тя била много хитра. Пременила се, нагиздила се, качила се на една колесница и отишла в двореца на юнака. През деня момъкът не бил в къщи: бил излязъл по лов. Като видяла царкинята, че сестра ѝ е дошла да я споходи, много се зарадвала, защото, откак я бил затворил в тоя дворец арапинът, не била виждала никого от домашните си. Почнала тя да разпитва за баща си, за майка си, за роднини и познати. От дума на дума дошло ред и на сестра ѝ да я попита как живее с мъжа си: обича ли я той, грижи ли се за нея, с добро ли се отнася, или ѝ се кара.

— Много добре си живеем — рекла царкинята. — Слава Богу, нищо лошо не съм още видяла от мъжа си. Обича ме, все с добро се носи, остра дума не ми е казал.

А сестра ѝ хитро подхванала:

— Не, сестро. Ти си още млада: по-млада си от мене, още не си опознала мъжете. Те едно говорят, а друго им е на сърцето. За да разбереш дали мъж ти те наистина обича, запитай го в какво му е силата. Като дойде довечера, ти се престори на умислена; той ще те попита що ти е, а ти му кажи, че той крие от тебе нещо. Сетне го запитай в какво му е силата — да видиш какво ще ти каже.

Вечерта юнакът се върнал. И той се зарадвал, че балдъза му е дошла да ги навиди. Пригответили богата вечеря и вечеряли заедно. Сетне гостенката отишла да си легне в една стая, дето сестра ѝ била пригответила за нея легло, а царкинята и юнакът се прибрали в своята стая. През цялата вечер жената се показвала умислена и скръбна. Мъжът ѝ я питал що ѝ е, но тя все казвала, че ѝ няма нищо. Той мислел, че жена му не иска да каже пред сестра си. Когато останали насаме, той я пак запитал. Тя му рекла:

— Криво ми е, че толкова време живеем заедно, а ти все криеш от мене на какво дължиш силата си. Ти уби оня страшен арапин, който беше най-силен от всички юнаци. Кажи ми, ако наистина ме обичаш като своя жена, в какво ти е силата: в някаква магия ли, в коня, що го яздиш ли, къде?

Той се насмял, па ѝ рекъл:

— Какво ти е дошло на ум да питаш! Затова ли си толкова натъжена? Ето де ми е силата — в оня стълб, що стърчи там, сред стаята: в него ми е силата.

На другата заран царкинята разправила на сестра си какво ѝ бил казал юнакът. Но оная отвърнала:

— Нали ти рекох, сестрице, че всички мъже са лъжци? Едно им е на сърцето, а друго — на езика. Той те е излъгал. Мигар ти можеш да повярваш, че в оня мраморен стълб се крие силата на мъжа ти? Ами когато той се е бил с арапина, нали стълбът си е стоял все тук, на това място? Как ще вземе той от него сили? Лъже те, лъже: недей му вярва!

— Ами какво да направя — запитала царкинята, — за да узная тайната на мъжа си? Научи ме!

— Да те науча — рекла сестра ѝ. — Вземи, та накичи тоя стълб с венци и цветя, па виж какво ще ти рече мъж ти!

Невестата на юнака послушала сестра си. Откъснала най-хубавите цветя от градината, свила венци и накитила с тях мраморния стълб, обвила го със зелени клони от борика и дъб и ги превързала с копринени ленти. Дошъл си мъж ѝ вечерта, повечеряли, поговорили си за това-онова, па се прибрали да спят. Като видял юнакът стълба, накитен с венци и цветя, прихнал да се смее.

— Какво си направила ти, булка? — рекъл ѝ той със смях. — Мигар не разбра, че се шегувах, като ти рекох, че силата ми е в тоя стълб, та си го накичила като невеста на сватба?

Жена му тогава се много натъжила, че мъж ѝ я излъгал, и почнала да плаче.

— Ти не ме тачиш за стопанка и своя съпруга — казвала тя през сълзи на юнака. — Затова ме лъжеш, подиграваш се с мене и не ми казваш истината. Мигар съм ти вече дотегнала?

— Стига, недей плака! — рекъл ѝ юнакът. — Хайде, прощавай, че се пошегувах! Сега ще ти кажа право: силата ми е в сабята. Ако чужда ръка извади сабята ми от ножницата, аз ще умра тутакси.

На сутринта той пак излязъл. Царкинята отишла веднага при сестра си, та ѝ се похвалила, че мъж ѝ не е лъжец като другите мъже, защото ѝ бил казал къде му е силата.

— Сега и аз вярвам да ти е казал истината — рекла сестра ѝ.

Вечерта, когато юнакът и жена му се прибрали в стаята си и заспали, сестрата на царкинята ги издебнала, полека отворила вратата

и влязла в стаята. Тя видяла, че сабята виси на стената, закачена при дрехите на юнака, взела я, излязла из стаята и отишла при голямото езеро. Там измъкнала сабята из ножницата и я хвърлила в езерото. Сетне отишла при своите слуги, заповядала им да впрегнат по-скоро колесницата и си заминала при баща си. Тя му казала, че зет им е вече мъртъв. Царят веднага събрал отбор войска и я пратил да доведе дъщеря му в двореца, а на оня царски син, който я искал за жена, известил — да се стяга за сватба.

На заранта невястата станала и чакала — да стане и мъж ѝ; тя сама отишла в обора, та оседлала коня му, защото мислела, че ще излезе и тоя ден по лов. Но юнакът не ставал. Тогава тя се затекла в стаята — да му очисти оръжието — и веднага видяла, че сабята я няма. Жената всичко разбрала; отишла да дири сестра си: обиколила целия дворец, но я не намерила. Върнала се при мъжа си: той бил мъртъв. Почнала да го буди, да го вика, но всичко било напразно; попипала му челото, ръцете: те били студени като лед. Заплакала царкинята над него, сълзи като град почнала да рони; викнала да плаче и да нарежда, та целият дворец се разтърсил. Скубела си косите, проклинала сестра си, късало ѝ се сърцето, че издала тайната на мъжа си. И плач, и клетви, и мъка: нищо не помагало — юнакът бил мъртъв.

А в това време се чула голяма глъчка пред двореца и звънтеж на оръжие се разнесъл откъм вратите на крепостта. Войската, пратена от царя, вече тропала на желязната врата. Никой не отварял. Царкинята разбрала всичко, но не могла да се откъсне от трупа на мъртвеца и да се затече да отвори. Войниците удряли все по-силно, докато изкъртили вратата и нахлули в двора като бесни. Но в двора ги посрещнал конят на юнака; животното разбрало, че нещо е станало с господаря му, откъснало се от веригата, с която било вързано, и полетяло срещу враговете. Те се изплашили, като видели тоя бесен кон с рог на челото, отдръпнали се, но войводата дал заповед да уловят коня и да го вържат.

Ала кому държало сърце да приближи? Най-сетне всички оградили коня от вси страни, но силното животно почнало да пръхти, да рита, да бодне; то засипало с пясък и камъни войниците, мнозина оставило на място, лудеело и се въртяло на всички страни и все поваляло по един, по двама. Стотина хора паднали, докато заловят коня, а двадесет души трябвало да го държат вързан с въжета. Царкинята гледала от прозорците всичко. Като видяла, че войската се

качва вече по мраморните стълби и след малко ще нахлуе в двореца, излязла на вратата и рекла:

— Стойте — който където е! Знам кой ви е пратил и защо идете. Хайде върнете се назад: нямате работа да влизате в моя дворец! Който дръзне да пристъпи крачка напред — нека знае, че ще кажа на баща си да му вземе главата. Вървете си: аз сама ще се върна при баща си!

Войниците, като чули тия думи, уплашили се и се върнали. Царицата заключила стаята, дете лежал трупът на юнака, и тръгнала с войската.

Тримата побратими на юнака всяка заран поглеждали книжките. През тая нощ, когато балдъза му изтеглила сабята из ножницата, първият побратим, който можел да чуе що става накрай света, бил станал много рано. Той погледнал книжката: кръвта била позеленяла. Като видял това, подскочил — сякаш го змия ухапала. Той начаса отлетял при другия побратим. И този бил току-що станал, и той забелязал, че писмото било позеленяло. Затекли се двамината при третия си побратим и му казали:

— Хайде по-скоро да вървим, че нашият побратим е загинал! Но на коя страна на земята да го търсим?

— Ей сега ще ви кажа — рекъл им първият побратим. — Почакайте малко!

Той легнал наземи, да слуша къде що става, след малко дигнал глава и казал на побратимите си, че в това и това царство се чувал голям шум, а другаде всичко било спокойно. Тръгнали за там. На половината път същият побратим ги спрял, пак легнал наземи, послушал малко, па им рекъл:

— Там ще да е. Цвилят коне, звънтят оръжия, много хора охкат и падат мъртви, силен женски плач се чува, та цепи небето. Голяма битка се води в двореца на страшния арапин. Там трябва да е загинал нашият побратим: бързайте да бързаеме за там — дано го намерим и му помогнем!

Стигнали след някое време тримата побратими в двореца, но там вече нямало жив човек. Дворецът бил пълен с трупове на хора и коне, които бил избил конят на юнака. Духовете почнали да търсят между падналите своя побратим и коня му, но не могли да видят ни него, ни коня. Тогава влезли в двореца и полетели от стая в стая; изходили всички стаи, но никъде не могли да намерят ни жив човек, ни мъртъв.

Стигнали най-сетне до заключената стая и почнали да тропат. Тропали, тропали, но им се не отворило; те натиснали с вси сили вратата и я изкъртили. Влезли в стаята и видели юнака, че лежи на леглото като заспал. Пипнали го: той бил студен, но не се бил вкочанил.

— Има надежда да го съживим! — рекъл първият побратим. — Само да видим къде му е сабята.

Търсили сабята по целия дворец, но не могли да я намерят никъде. Тогава първият побратим погледнал през прозореца и я видял вдън езерото, че свети като звезда. И тримата се затекли до езерото; третият, що можел да изсмуче водата от езерото, се навел и всмукал в устата си всичката вода; вторият, що умеел да се нирва подземи, мигом се хвърлил, взел сабята и я изнесъл от езерото, а онзи изплюл водата и езерото пак се напълнило. Отишли веднага при юнака и щом пъхнали сабята донякъде в ножницата, мъртвецът почнал да си мърда едната ръка и единия крак, а щом я турили цяла, той станал като от сън, потъркал си очите и рекъл:

— Ох, колко тежко съм спал!

Чак след като се опомнил и огледал наоколо, той видял своите побратими с насълзени очи — и разбрал каква ще да е работата. Те му разказали как го намерили мъртъв, колко трупове лежат на двора, какъв бой се е водил там. Юнакът поблагодарил на своите трима побратими, разцелувал се с тях и им казал да си вървят, а той ще види как да си отплати на враговете.

Трите духа си отишли, а юнакът се запътил за столнината на онова царство, отдето била жена му. Когато влязъл в града и се спрял пред двореца, видял, че много хора големци се трупат пред вратата: едни влизат, други излизат. Те се точели на дълга върволица. Юнакът се добрал до вратата и запитал един от слугите, дето посрещали и изпращали гостите, какви са тия хора и защо влизат в двореца.

Слугата рекъл:

— Нима ти още не знаеш, че утре ще се венчава царската дъщеря?

— Не знам — рекъл юнакът, — че царят има дъщеря за женитба. Чувал съм, че едната му дъщеря е вдовица и живее при него, а другата е омъжена за един юнак. Вдовицата ли ще се венчава?

— Ти трябва да си чужденец — рекъл слугата, — затова не знаеш. Юнакът, който се беше оженил за по-малката царкиня, умря —

и тя сега ще се омъжи за един царски син.

— Какъв е тоя царски син? — попитал юнакът. — Силен ли е, голям юнак ли е?

— Юнак е — отговорил слугата. — Той е голям майстор да препуска с кон. Утре, в деня на сватбата, ще има голямо надпрепускане. Всички най-добри ездачи ще се съберат — да се надпреварват с него.

— Ами няма ли за мене някаква работа тук, додето трае сватбата?

— Има, как да няма! Сега ни трябват много слуги. Кои за конете, кои за шътане, кои за готвене, кои да посрещат и да изпращат. Да те отведа пред царя — ако те хареса, може да останеш и подир сватбата.

— Добре — казал юнакът, — отведи ме!

Слугата го завел при царя. Той го разпитал какво може да върши. Юнакът казал, че може да гледа коне. Там бил и царският зет, годеникът. Щом чул, че иде човек, който знае да гледа коне, веднага го викнал и го взел при себе си за слуга. Видяла го и царкинята и много се почудила, че тоя коняр прилича на умрелия ѝ мъж, но не могла да повярва, че е сам той.

На другия ден вън от града се открили големи игри в чест на царкинята и царския син. Имало борби, хвърляне на тежки камъни, надскачане, мятане на копие. Всеки можел да се надпреварва с юнаците, стига да поиска. Явил се редом с другите и царският коняр. Те му се смеели, защото не го знаели кой е. А той надвил всички в борбите, хвърлил най-далеч най-тежкия камък, надбягал и най-бързите бегачи, метнал копие най-далеко и умерил с него прицела. Всички му се зачудили. Почнали да шепнат, че той е някой юнак царски син, който се е преоблякъл като коняр, за да го не познаят.

Дошло ред на юнаците да се надпрепускат с коне. Царският коняр казал, че и той иска да се надбягва. Нямало що да правят другите ездачи, позволили му. Само че за него нямало кон. Господарят му, царският син, който вече почнал да завижда на силата и похватността на своя коняр, му казал, че в обора на двореца има един луд кон: ако иска — него да вземе; друг не бил останал. Конярят тръгнал за царския обор, но го настигнал оня слуга, който го бил настанил на работа, и му рекъл:

— Аз те виждам, че не ще да си роден за коняр. Ти си сигурно предрешен юнак, та ми е жал за тебе. Конят, който стои вързан в царския обор, е много луд и силен: никого не пуска да се доближи до него; има рог на челото си: вързали са го с дебели вериги. Казват за него, че бил повалил много хора досега. Ако ти е мил животът, недей влиза в обора: конят ще те ритне, щом усети, че го доближаваш!

Юнакът разбрал, че става дума за неговия кон, и се много зарадвал.

— Гледай си работата! — рекъл той на слугата. — Аз съм обзидил досега толкова коне — и никой не е можал да ме хвърли. И с тоя кон ще се справя.

И той влязъл в царския обор. Неговият кон бил там едничък: всички други били изведени, за да се надбягват с тях ездачите. Щом се доближил юнакът до коня и го потупал по врата, животното познало господаря си и почнало да цвили от радост.

Той го развързал, откопчал веригите, яхнал го и препуснал към полето. Там надбягванията били вече почнали. Макар че другите ездачи били отишли много напред, юнакът ги стигнал и надминал. Пръв след него яздел кралският син. Като видял, че конярят го изпреварва, той позеленял от завист, мушнал коня си с шпорите, ударил го гневно с бича си и препуснал — да догони коняря. Но тъкмо почнал да го настига, конят му се спънал о един камък и ездачът се килнал, та увиснал на седлото; конят го повлякъл и му спукал главата отземи. Стекли се хора отвред, юнакът спрял коня си, слязъл и се притекъл да помогне на господаря си, но видял, че е вече късно: оня бил мъртъв. А в това време царкинята гледала юнака как препуска с рогатия кон и се радвала в сърцето си: по коня тя вече познала, че мъжът ѝ оживял по някакво чудо, защото никой друг не можал да яхне коня.

След като погребали царския син, царкинята казала на баща си, че иска да се ожени за тоя коняр, който надвил всички в игрите. Царят не искал да я даде на коняр, но след дълги молби се съгласил. Чак тогава тя му разказала как тоя същият юнак убил арапина и я взел за жена; разказала му и за хитрината на сестра си, която погубила юнака, и най-сетне рекла:

— Той е оживял и е дошъл нарочно да ме вземе, като е чул, че ме принуждавате да се оженя за онзи царски син. Нему смъртта му дойде

от сабята: пак от сабята се е върнал и животът му.

— Как може мъртъв човек да оживее? — почудил се царят.

— Повикай юнака: той ще ти каже как е оживял — рекла дъщеря му.

Царят повикал юнака и той му разправил за тримата си побратими, които го съживили. Тогава царят му дал дъщеря си за жена, а другата си дъщеря изпъдил от царството. А юнакът отишъл при своите родители, като повел след себе си най-отбрана войска, и ги отвел в двореца — да живеят и те с него и да се радват на старини.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.